

М.Г. Антіпов,
кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та клінічної фармакології,
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

Г.В. Висловух,
викладач кафедри загально-медичних наук,
Міжнародний гуманітарний університет,
м. Одеса, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ВООЗ

***Анотація.** У статті проаналізовано основні напрямки реформи у сфері охорони здоров'я України, а також наведені основні стратегічні завдання і пріоритетні напрямки дій щодо реалізації ключових підходів стратегії «Здоров'я-2020».*

***Ключові слова:** охорона здоров'я, стратегія «Здоров'я-2020», генофонд, здоровий спосіб життя, медична допомога, громадське здоров'я.*

Державна політика України в галузі охорони здоров'я – це комплекс рішень чи взятих зобов'язань щодо збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я та соціального благополуччя населення держави як найважливішої складової частини її національного багатства шляхом реалізації сукупності політичних, організаційних, економічних, правових, соціальних, культурних, наукових та медичних заходів з метою збереження генофонду української нації, її гуманітарного потенціалу та врахування вимог нинішнього і майбутніх поколінь в інтересах як конкретної людини (особистості), так і суспільства в цілому.

В Україні проводиться масштабна адміністративна реформа, яка торкається не лише політичної та соціальної сфер, а і сфери охорони здоров'я держави. Останні десятиліття майже всі держави тією чи іншою мірою реформували систему охорони здоров'я.

Метою реформи є зміна парадигми державної політики, управління, забезпечення переходу до суспільства, де рішення виробляється відкрито, прозоро, демократично, згідно із законами, правилами, нормами та процедурами, що відповідають вимогам світової спільноти.

Реформи системи охорони здоров'я – діяльність, пов'язана зі зміною політики та інститутів охорони здоров'я, через які вона проводиться. Ключовими елементами реформи є: зміст (пакети реформ, що відображають мету, кількість і набір заходів), процес, інститути (організаційні структури, системи управління).

Реформування системи охорони здоров'я в сучасній Україні передбачає комплексну цілеспрямовану діяльність держави щодо реалізації прав громадян на захист свого здоров'я, що становить основу державної політики в галузі охорони здоров'я.

Державна політика в галузі охорони здоров'я визначається як сукупність рішень чи обов'язків держави щодо проведення органами влади узгодженого курсу дій у системі надання медичної допомоги, спрямованих на досягнення поставлених завдань із метою покращення здоров'я населення держави [9].

На думку Д. Карамишева, в Україні державна політика в галузі охорони здоров'я являє собою «загальний напрям, який визначає характер дії держави щодо збереження та зміцнення здоров'я громадян України як найважливішої складової її національного надбання» [7].

Н. Нижник вважає державну політику в галузі охорони здоров'я невід'ємною складовою внутрішньої та зовнішньої політики держави, змістом якої є оптимізація діяльності комплексного соціального інституту, який включає підготовку медичних кадрів, численні соціальні, організаційні, економічні, науково-медичні, санітарно-епідеміологічні та профілактичні заходи, що обов'язково проводить держава в інтересах своїх громадян. Особливістю проблеми державної політики в галузі охорони здоров'я є її комплексність, системність, загальний характер, що зумовлені зростаючою єдністю

сучасного світу, тенденціями до зміцнення взаємозв'язку та взаємозалежності складових системи охорони здоров'я [8].

На думку З. Гладуна, державна політика в галузі охорони здоров'я має включати три основних напрями:

1) забезпечення конституційних прав громадян на медичну допомогу, охорону здоров'я і медичне страхування, захист прав та свобод людини у сфері охорони здоров'я;

2) організація надання медико-санітарної допомоги населенню, формування єдиного національного медичного простору та ринку медичних послуг;

3) проведення організаційних, фінансових, правових та інших заходів щодо підтримання здоров'я населення та його охорони і зміцнення [5].

Одним із головних інструментів реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я є державне програмування, що являє собою довготривале цільове регулювання системи охорони здоров'я в цілому або її окремих сфер. Державне програмування системи охорони здоров'я передбачає розробку та реалізацію відповідних цільових державних програм, що можуть поширюватись на територію всієї країни, на окремі регіони, на конкретні групи населення.

В Україні розробка державних програм у галузі охорони здоров'я ґрунтується на положеннях Конституції України [1] та інших нормативно-правових актах, що регулюють суспільні відносини у відповідній галузі, зокрема Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [2]. Загальним стратегічним планом, що визначає головні вектори державного програмування в галузі охорони здоров'я, є Концепція розвитку охорони здоров'я населення України [3], яка спрямована на реалізацію положень Конституції та законів України щодо забезпечення доступної кваліфікованої медичної допомоги кожному громадянину України, запровадження нових ефективних механізмів фінансування та управління у сфері охорони здоров'я, створення умов для формування здорового способу життя.

«Здоров'я-2020» – це основи нової європейської стратегії охорони здоров'я, мета якої «значно поліпшити здоров'я і підвищити рівень благополуччя населення, скоротити нерівності щодо здоров'я, зміцнити громадську охорону здоров'я та забезпечити наявність систем охорони здоров'я, орієнтованих на потреби людей і які характеризуються високою якістю допомоги та дотриманням принципів загального охоплення населення, соціальної справедливості та стійкості» [4].

Україна як член Євробюро ВООЗ згідно з міжнародним документом «Політика досягнення здоров'я для всіх у ХХІ ст.» взяла на себе обов'язок здійснювати політику формування здорового способу життя населення, особливо молоді. Відповідно до цього пріоритетним завданням системи освіти в Україні є виховання людини в дусі відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

З метою забезпечення виконання в Україні стратегії ВООЗ «Здоров'я-2020» розроблено проект Загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір». Метою цієї програми є збереження та зміцнення здоров'я, профілактика захворювань, зниження захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, забезпечення соціальної справедливості та захисту прав громадян на охорону здоров'я.

Програмою передбачено впровадження стратегічного керівництва в інтересах здоров'я, тобто спільних дій сектору охорони здоров'я та інших секторів, державного, приватного секторів і громадян в ім'я загальних інтересів. Стратегічним напрямом Програми є комплексна багатовекторна профілактика, яка охоплює всі прошарки населення, здійснюється в усі вікові періоди протягом життя, в усіх сферах діяльності і буття.

Стан здоров'я людини залежить від багатьох чинників. При цьому багато з них обумовлюються способом життя людини. Відповідно до методики, що розроблена ВООЗ, стан здоров'я людини на 60% залежить від умов життя, на 30% – від стану навколишнього середовища, на 10% – від рівня розвитку системи охорони здоров'я [10]. Здоров'я, передусім, має розглядатися як результат діяльності самого індивіда. Воно зумовлюється способом життя людини, а тому відповідальність за стан здоров'я, насамперед, лягає на саму людину. Жодні зусилля медичних працівників або керівників системи охорони здоров'я не матимуть належного результату, якщо громадяни країни не усвідомлять високу цінність здоров'я та здорового способу життя та свою відповідальність за підтримку здорового стану свого організму.

Отже, стратегія «Здоров'я-2020» ВООЗ – це довгострокова платформа, яка розроблена на досвіді країн – членів ЄРБ ВООЗ щодо громадського здоров'я, є керівництвом до дії на всіх рівнях із можливістю адаптації до сучасних реалій України.

Реалізація стратегії «Здоров'я 2020» дозволить досягти цільових показників щодо зменшення загального тягаря хвороб, скорочення поширеності серед населення чинників ризику, поліпшення соціально-економічних, екологічних детермінант здоров'я, скорочення нерівності в здоров'ї та його охороні, зміцнення системи охорони здоров'я, забезпечення населення доступною і якісною медичною допомогою, залучення громадськості і широкого кола інших діючих сил до справи охорони і поліпшення здоров'я, подовження середньої очікуваної тривалості життя та підвищення його якості.

Таким чином, державна політика в галузі охорони здоров'я як одне з пріоритетних завдань повинна розглядати формування та поширення здорового способу життя серед населення країни. Це поняття, на думку Г. Івахненко, включає дотримання фізіологічно оптимального режиму праці і відпочинку, раціональне харчування, достатній рівень фізичної активності, дотримання правил особистої і суспільної гігієни, охорону довкілля, корисні для особи форми дозвілля, дотримання правил психогігієни [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К. : Міністерство юстиції України, 2006. 124 с.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон від 19.11.1992. Відомості Верховної Ради. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Про концепцію розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України від 7 груд. 2000 р. № 1313/2000. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. «Здоров'я-2020»: Основи Європейської стратегії у підтримку дій всієї держави і суспільства в інтересах здоров'я і благополуччя. Копенгаген: ЄРБ ВООЗ, 2012.
5. Гладун З.С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації): монографія. Тернопіль: Екон. думка, 2005. С. 194.
6. Івахненко Г.А. Здоровье московских студентов анализ самосохранительного поведения. Социолог. исслед. 2006. № 5. С. 79.
7. Карамішев Д.В. Програмно-цільовий підхід до реалізації державної політики у галузі охорони здоров'я. Університетські наукові записки: часоп. Хмельниц. ун-ту упр. та права. 2006. № 1. С. 280.
8. Нижник Н. Проблеми управління охороною здоров'я Україн. Укр. мед. вісн. 1997. № 2-3. С. 40.
9. Щепин О.П. О государственных механизмах реформы здравоохранения. Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. 1997. № 1. С. 34.
10. Якість життя населення пострадянських країн у соціологічному вимірі: кол. монографія / за ред. В.С. Бакірова. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. С. 72.

Н.Г. Антипов, А.В. Висловух .Некоторые аспекты путей усовершенствования государственной политики Украины в сфере охраны здоровья в контексте ВООЗ. – Статья.

Аннотация. В статье проанализированы основные направления реформы в сфере охраны здоровья Украины, а также перечислены основные стратегические задачи и приоритетные направления относительно ключевых подходов стратегии «Здоровье-2020».

Ключевые слова: охрана здоровья, стратегия «Здоровье – 2020», генофонд, здоровый способ жизни, медицинская помощь, общественное здоровье.

N. Antipov, A. Vislovukh. Some aspects of ways to improve the state policy of Ukraine in the field of health protection in the context of WHO. – Article.

Summary. The article analyzes the main directions of the reform in the field of health care in Ukraine and it lists the main strategic objectives and priority areas for the key approaches of the «Health-2020» strategy.

Key words: health protection, strategy «Health – 2020», gene pool, healthy lifestyle, medical care, social health.